

• системному – при розробці рішень, орієнтованих на користувачів (типи баз даних, ефективні комунікації, стратегії пошуку тощо).

Розглянувши такі види аудиту, як аудит персоналу, аудит людського капіталу, аудит знань, визначено, що їх не можна вважати тотожними поняттями, оскільки всі вони мають різну мету, що ставиться перед проведенням перевірки (рис. 2).

Висновки з даного дослідження. Аудит персоналу спрямований на пошук напрямів оптимізації і відповідного підвищення ефективності процесу управління персоналом, а аудит знань має вирішувати проблему вирівнювання наявних з необхідними знаннями у працівників для реалізації стратегічних цілей підприємства. В свою чергу, аудит людського капіталу має перевірити звіт про інтелектуальний капітал або звіт про людський капітал на достовірність (у разі їх складання на підприємстві), тобто на відповідність документальних даних з реально існуючим людським капіталом. Якщо така звітність не складається на підприємстві, проведення аудиторської перевірки людського капіталу має забезпечити документальне оформлення результатів такого аудиту у відповідні звіти.

УДК 657.41

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вакун О.В. Нова сутність нематеріальних активів в бухгалтерському обліку / О.В. Вакун // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 3. – С. 211–215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.tneu.edu.ua>.
2. Вакун О.В. Облік і аналіз нематеріальних активів у будівельних підприємствах : автореф. дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.В. Вакун ; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2013. – 20 с.
3. Одегов Ю.Г. Аудит и контроллинг персонала : [учебник] / Ю.Г. Одегов, Т.В. Никонова. – М. : Издательство «Альфа-Пресс», 2006. – 560 с.
4. Ветрова И.Ф. Методология и методический инструментарий анализа и аудита интеллектуальной собственности в АПК : автореф. дис. ... д.э.н. : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / И.Ф. Ветрова ; Фин. ун-т при Правительстве РФ. – Москва, 2013. – 44 с.
5. Королев М.И. Экономика. Риски. Защита : [словарь-справочник] / М.И. Королев. – М. : Анкил, 2007. – 832 с.
6. Андрусенко Т.Б. Методики аудита знаний / Т.Б. Андрусенко // Корпоративные системы. – 2007. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.management.com.ua/ims/ims129.html#_3.
7. Бодрухин К.Н. Инструменты диагностики в системе управления корпоративными знаниями / К.Н. Бодрухин // Вестник ЮРГТУ (НПИ). – 2010. – № 3. – С. 52–61.

Вітренко О.В.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки
Донецького національного технічного університету*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ

Стаття присвячена обґрунтуванню теоретичних та методичних положень щодо формування облікової політики у частині управління власним капіталом як елементу фінансової безпеки підприємств. Розглянуто зарубіжну практику щодо принципів і підходів до формування дивідендної політики. Визначені завдання обліку та складові облікової політики щодо оцінки елементів власного капіталу і вибору дивідендної політики.

Ключові слова: власний капітал, фінансова звітність, облікова політика, дивідендна політика, оцінка, інформаційне забезпечення, фінансова безпека.

Витренко Е.В. УЧЕТНАЯ ПОЛИТИКА ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УПРАВЛЕНИИ СОБСТВЕННЫМ КАПИТАЛОМ

Статья посвящена обоснованию теоретических и методических положений для формирования учетной политики в части управления собственным капиталом как элемента финансовой безопасности предприятий. Рассмотрена зарубежная практика в отношении принципов и подходов к формированию дивидендной политики. Определены задачи учета и составляющие учетной политики по оценке элементов собственного капитала и выбора дивидендной политики.

Ключевые слова: собственный капитал, финансовая отчетность, учетная политика, дивидендная политика, оценка, информационное обеспечение, финансовая безопасность.

Vitrenko O.V. ACCOUNTING POLICY AS A TOOL OF INFORMATION SUPPORT OF FINANCIAL SECURITY COMPANY IN MANAGEMENT BY CAPITAL

The article is devoted to substantiation of theoretical and methodological provisions for the formation of accounting policy for equity management as an element of financial security company. We consider foreign practice the principles and approaches to the formation of the dividend policy. The tasks of accounting and accounting policy components to evaluation equity components and the choice of dividend policy.

Keywords: equity, financial statements, accounting policies, dividend policy, evaluation, information support, financial security.

Постановка проблеми. Економічні категорії власності та вартості є базовими у формуванні відносин «власник – держава», «власник – суб'єкт управління», «власник – об'єкт управління». Власний капітал підприємства є визначальним показником в оцінці вартості підприємства і саме тому постійно

залишається у центрі уваги дослідників. Ринкова економіка формує динамічне середовище і характеризує соціальні, економічні, правові та фінансові відносини власності, виражені в системі бухгалтерського обліку категорією «Власний капітал». Структура і динаміка власного капіталу характеризують

фінансовий стан підприємства та залежать від його організаційно-правової форми і виду економічної діяльності.

Важливим елементом інформаційного забезпечення процесу модернізації національної економіки є удосконалення організації обліку і механізму обліково-аналітичного забезпечення управління власним капіталом підприємств. Бухгалтерський облік, як підсистема управління підприємства, забезпечує формування інформаційної сукупності даних про власний капітал. Проте норми МСФЗ і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» містять суттєві розбіжності у трактуванні ключових понять, що впливає на якість облікової інформації щодо вартості і структури капіталу. Найсуттєвішими з них є неналежне трактування національним регулятором поняття «сукупний дохід» та фіскальний підхід до формування показника прибутку до оподаткування, тоді як фінансова звітність адресована інвесторам і акціонерам, а не податківцям.

Актуальність дослідження даної проблеми полягає в необхідності розробки основних концептуальних положень формування дивідендної політики підприємства як невід'ємної складової облікової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми методології обліку і фінансової звітності, теоретичного обґрунтування питань, пов'язаних з управлінням власним капіталом у контексті забезпечення фінансової безпеки розглядалися у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців: І.О. Бланк, А.П. Бобяк, А.В. Бугайов, Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Дем'яненко, С.Є. Іонін, С.В. Питель, І.Р. Поліщук, О.Ю. Редько, В.В. Сопко та ін. Так, проблемам формування механізмів обліку і аудиту власного капіталу приділено увагу Ф.Ф. Бутинцем, О.Ю. Редько та В.В. Сопко. Методику управління капіталом підприємства запропоновано І.О. Бланком [1]. А.П. Бобяк досліджено категорію капіталу як фінансового інструменту управління [4]. С.Є. Іонін дослідив проблему забезпечення фінансової безпеки через показники бухгалтерської звітності методами фінансового аналізу [5].

Незважаючи на значний внесок науковців у вирішенні проблем методології і методики інформаційного забезпечення управління капіталом та цінність отриманих ними результатів, динаміка інформаційного середовища та постійне підвищення вимог щодо обліково-інформаційного забезпечення управління вказують на необхідність дослідження важливих питань формування облікової політики підприємства як інструменту організації обліково-аналітичного забезпечення управління власним капіталом підприємств.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних та методичних положень формування облікової політики у частині формування прибутку до розподілу за дивідендами, а також у розробці рекомендацій щодо удосконалення інформаційного забезпечення управління власним капіталом підприємства як елемента фінансової безпеки підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними фінансової звітності вітчизняних підприємств, частка власного капіталу в структурі пасивів складає від 36,8 до 60% [2]. Інформацію про процес формування власності, обсяг прав власників та стан використання власного капіталу як основи господарської діяльності підприємств надає бухгалтерський облік, а його методика постійно розвивається

для вибору оптимального відображення відповідних об'єктів з метою ефективного управління.

Жорсткі конкурентні умови у сфері господарювання, відмінності у відносинах власності в різних організаційно-правових формах підприємств вимагають підвищення рівня фінансування активів за рахунок власного капіталу. Ця обставина, у свою чергу, формує необхідність трансформації системи інформаційного забезпечення управління власним капіталом на рівні підприємств різних організаційно-правових форм.

Важливим напрямом модернізації національної економіки України є удосконалення методів фінансування і ефективного використання матеріально-технічної бази промислових підприємств. Концепція Стратегії розвитку України «Україна 2020: Стратегія національної модернізації», яку розроблено Міністерством економіки України у 2009 р., базується на удосконаленні методів управління власним капіталом підприємств.

Сучасне трактування сутності поняття «Власний капітал» здійснюється у двох аспектах:

- в економічному аспекті – як вартості, що продукує додаткову вартість;
- у правовому аспекті – як атрибуту відносин власності.

Економіко-правові основи визначення сутності капіталу ґрунтуються на об'єднанні цих двох аспектів, оскільки правовим аспектом визначаються розмір капіталу і межі мінімальної матеріальної відповідальності, які підприємство має за своїми зобов'язаннями, а економічним аспектом – методи фінансування активів підприємства і механізму розвитку матеріально-технічної бази і соціальної сфери суб'єкта господарювання. Саме такий підхід до розуміння сутності власного капіталу враховує зміну завдань і принципів господарської діяльності та економічну основу здійснення інвестування в діяльність підприємств – відповідний технічний та соціально-економічний ефект.

Економічна сутність власного капіталу як вартості, що продукує додану вартість, у бухгалтерському обліку отримує більш конкретне визначення, а саме як вартості власних джерел фінансування активів підприємства. На нашу думку, обліковий підхід до трактування сутності власного капіталу розкриває напрями подальшого удосконалення організації аналітичного обліку операцій з формування і відображення змін власного капіталу. Обліково-аналітична система інформаційного забезпечення фінансової безпеки в управлінні власним капіталом повинна забезпечувати:

- 1) надання інформації про зміну структури власного капіталу;
- 2) оцінку ефективності використання власного капіталу підприємства;
- 3) прийняття управлінських рішень щодо змін у власному капіталі.

Недосконала система облікового відображення складових власного капіталу може негативно впливати на залучення інвестицій у господарську діяльність через невідповідність оцінки власного капіталу у фінансовій звітності.

Особливості обліку елементів власного капіталу визначаються, передусім, організаційно-правовою формою підприємства. Елементи власного капіталу включають:

- капітал власників (засновників);
- інший додатковий капітал, не вкладений власниками;

- капітал, створений у процесі діяльності.

У зарубіжній практиці обліку власного капіталу переважають два основних підходи до його відображення в бухгалтерському обліку:

1) як фактичної чистої вартості підприємства, що охоплює авансований та інвестований капітал у підприємство, а також оплачений понад номінал і реінвестований капітал (США, Польща);

2) як позики корпорації у її власників, що представлено акціонерним капіталом, прибутком, субсидіями для капітальних вкладень, резервами майбутніх витрат і ризиків (Великобританія, Франція) [3, с. 44; 6, с.16].

Досліджуючи структурні елементи власного капіталу підприємств, А.П. Бобяк доходить висновку, що на підприємствах України використовується перший підхід до їх відображення у бухгалтерському обліку. На думку дослідника, це обумовлено спектром організаційно-правових форм вітчизняних підприємств відповідно до Господарського та Цивільного кодексів України, особливостями формування підприємствами складових власного капіталу, що визначає порядок відображення інформації про них у бухгалтерській звітності [4, с. 18].

Є.Є. Іонін зазначає, що дослідження понять «фінансова безпека» і «фінансовий стан» уможливорює формальне визначення логіку цих двох понять у вигляді взаємозв'язку активів, зобов'язань і капіталу та системи якісних і кількісних параметрів фінансового стану, якими визначається рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання [5, с. 127].

В основу складання та подання фінансових звітів покладено дві концепції капіталу, що формують основу оцінки вартості підприємства: фінансова і фізична. Відповідно до фінансової концепції, прийнятої більшістю підприємств при складанні фінансових звітів, капітал ототожнюється з чистими активами або власним капіталом компанії. Фінансова концепція розкриття вартості капіталу ґрунтується на формуванні інформації про контрольовані ресурси, оскільки передбачає його оцінку як особливої форми економічних зобов'язань фірми щодо власників. Фізична концепція капіталу підприємства ототожнюється з вартістю ресурсів і передбачає розкриття інформації про їх зміну за звітний період. Такий концептуальний підхід базується на оцінці виробничої потужності підприємства.

На нашу думку, фінансова концепція капіталу, закладена в облікову політику підприємства, сприяє домінуванню оцінки елементів фінансової звітності за справедливою вартістю. Застосування справедливої вартості активів і зобов'язань, у свою чергу, уможливується лише в умовах функціонування принципу превалювання економічної сутності щодо оцінки елементів фінансової звітності у процесі формування прогнозової інформації. Саме прогностичність вартості капіталу складає основну відмінність методу оцінки за справедливою вартістю щодо методу оцінки за історичною вартістю, яка відображає господарські операції за даними первинних документів, що підтверджують факт їх юридичного оформлення і передачу прав володіння ними. За своєю економічною суттю справедлива вартість має прогностичний характер щодо відображення вартості капіталу як фінансової категорії, що відповідає вимогам основних учасників бізнесу для виміру очікуваної сукупної фінансової вигоди від вкладеного капіталу.

Т. Кучеренко, розглядаючи питання оцінки вартості капіталу з позицій принципу превалювання сутності над формою, зазначає: «Баланс підпри-

ємства, сформований відповідно до фінансової концепції капіталу, дає повну яву про постачальників капіталу, про умови їх участі в діяльності компанії та про наявні контрольовані ресурси. Фізичний капітал – це виробнича потужність фірми, що є сукупністю балансових активів компанії, використовуваних у господарській діяльності. Інформація про фізичний капітал розкривається в активі балансу в конкретних натурально-уречевлених формах вкладення капіталу. У даному випадку структура і характер постачальників капіталу не мають особливого значення» [6, с.108].

Міжнародні стандарти фінансової звітності допускають обидві концепції капіталу, однак сучасні форми фінансування компаній передбачають застосування фінансової концепції, яка має чітку спрямованість на залучення додаткових фінансових інвестицій. Отже, у форматі покращення інвестиційної привабливості бізнесу при формуванні облікової політики підприємства актуалізується питання не тільки вибору, але й обґрунтування дивідендної політики.

Дивідендна політика складає водночас інформаційну та фінансову безпеку, що є елементами економічної безпеки в управлінні власним капіталом. Ефективне формування дивідендної політики як частини фінансової політики і елементу облікової політики підприємства передбачає послідовне проведення таких процедур:

- дослідження, оцінка та урахування основних факторів, що визначають передумови формування дивідендної політики корпорації;
- вибір типу дивідендної політики, що відповідає загальній фінансовій стратегії корпорації;
- розробка механізму розподілу прибутку відповідно до типу обраної дивідендної політики;
- розрахунок дивідендних виплат, що припадають на одну акцію;
- вибір форми виплати дивідендів;
- моніторинг ефективності дивідендної політики.

Вибір типу дивідендної політики здійснюється відповідно до прийнятої фінансової стратегії корпорації, проте важливість його визначення на етапі формування і подальшого моніторингу облікової політики підприємства неможливо переоцінити. Дивідендна політика корпорації являє собою складову загальної політики управління прибутком корпорації, що реалізується через систему принципів та методів розподілу прибутку між власниками капіталу пропорційно їхнім часткам у загальному обсязі власного капіталу корпорації. Вона визначає пропорцію розподілу прибутку між винагородою акціонерів і реінвестуванням [7, с. 64].

Найбільш поширеними теоріями, що регулюють питання дивідендної політики у країнах з розвинутою економікою, є:

1. *Теорія переваги дивідендів*, або «синиця в руках». Її автори Є.С. М. Гордон і Д. Лінтнер, які стверджують, що кожна одиниця поточного прибутку, виплаченого у формі дивідендів, коштує завжди більше, ніж прибуток, вкладений на майбутнє, у зв'язку із властивим йому ризиком. Виходячи з даної теорії, максимізація дивідендних виплат має більшу перевагу, ніж капіталізація прибутку.

2. *Теорія незалежності дивідендів*, авторами якої є Ф. Модільяні і М. Міллер. Головна ідея цієї теорії полягає в тому, що дивідендна політика ані на вартість капіталу, ані на вартість корпорації не впливає, оскільки акціонери, отримавши дивіденди, втрачають частину майбутніх доходів від приросту ринкової вартості акцій.

3. *Теорія мінімізації дивідендів*, або «теорія податкових переваг». Відповідно до цієї теорії, ефективність дивідендної політики визначається критерієм мінімізації податкових виплат за поточними і майбутніми прибутками власників, тому що оподаткування поточних прибутків у формі дивідендів завжди вище, ніж майбутніх.

4. *Сигнальна теорія дивідендів* побудована на тому, що ріст рівня дивідендних виплат визначає автоматичне зростання реальної, а відповідно, ринкової вартості акцій, що котируються. Це при їх реалізації приносить додатковий прибуток акціонерам.

5. *Теорія відповідності дивідендної політики* складу акціонерів, що передбачає здійснення такої дивідендної політики, яка б відповідала очікуванням більшості акціонерів.

У західній літературі виділяються різноманітні чинники юридичного, економічного і фінансового характеру, що впливають на дивідендну політику корпорації. Основними чинниками є: фінансова стратегія корпорації; прибутковість діяльності корпорації; прибутковість акціонерного капіталу та наявність альтернатив вкладення акціонерного капіталу; режим оподаткування дивідендів; статутні вимоги щодо особливостей дивідендної політики; структура власності корпорації; законодавчі обмеження дивідендних платежів; інвестиційна стратегія та інвестиційна привабливість корпорації [8, с. 112].

Досліджуючи різні моделі дивідендної політики, Н.Г. Пігуль доходить такого висновку: «Коли дивідендна політика не впливає ні на ціну акцій фірми, ні на вартість капіталу – це означає, що в ній немає потреби» [9, с. 35]. Дослідниця зазначає, що від ефективності системи корпоративного управління залежить ефективність діяльності компаній багатьох галузей, у т.ч. визначення найважливіших напрямів інвестування, формування дивідендної політики та системи перерозподілу ризиків, вирішення проблем захисту прав акціонерів тощо [9, с.158].

Отже, пошук ефективної моделі управління капіталом потрібно вважати відправним моментом формування і постійного моніторингу облікової політики підприємств. Корпорація здійснює власну дивідендну політику відповідно до стратегічних і тактичних цілей, а також економічних завдань, зазначених у статуті. Виходячи з цього, залежно від власних стратегічних цілей акціонерне підприємство може застосовувати такі види дивідендної політики:

1. *Політика «нульового» дивіденду* полягає у невиконанні дивідендів взагалі. Це означає, що корпорація свідомо попереджає акціонерів про «нульову» дивідендну політику, а акціонери підтверджують свою згоду (чи незгоду) з даною політикою, голосуючи за це фактами купівлі (чи продажу) акцій компанії. Керівництво такої корпорації фактично будує свою дивідендну концепцію на припущеннях Міллера-Модільяні.

2. *Політика «100%» дивіденду* рідко трапляється у практиці діяльності корпорацій. Її сутність полягає у виділенні 100 відсотків нерозподіленого прибутку на виплату дивідендів. Це означає, що в розпорядження компанії не надходить нерозподілений прибуток, отриманий у даному обліковому періоді, а тому не закладається фінансова база для наступного зростання курсу акцій.

3. *Політика фіксованого дивіденду* досить часто застосовується в практиці акціонерних корпорацій. Вона полягає у виділенні однієї й тієї самої абсолютної величини дивідендів із розрахунку на одну акцію. Політика фіксованого дивіденду з преміаль-

ними виплатами передбачає на додаток до фіксованої (гарантованої) частини дивідендів ще і додаткові преміальні виплати у ті періоди, коли керівництво компанії вирішить їх виплатити. Преміальні кошти виплачуються тоді, коли компанія досягає особливо позитивних фінансових результатів.

Політика виділення на дивіденди фіксованого відсотка з прибутку традиційно вважається найпоширенішою. Сутність даної дивідендної політики визначається саме методом обчислення дивідендів із розрахунку на одну акцію.

4. *Прогресивна дивідендна політика* передбачає поступове постійне збільшення дивідендних виплат із розрахунку на одну акцію.

5. *Регресивна дивідендна політика* передбачає стаке та поступове зменшення дивідендних виплат, що еквівалентно їх приросту з від'ємним темпом.

6. *Політика негрошових виплат* передбачає використання замість прямих грошових дивідендних виплат найближчих грошових замінників.

7. *Політика нагороджених кумулятивних дивідендів* передбачає оголошення дивідендів, проте виплату їх у майбутньому.

За умов вибору будь-якого виду дивідендної політики підприємства необхідно зафіксувати його використання в обліковій політиці та передбачити механізм контролю частки дивідендів у складі зареєстрованого статутного капіталу. Для цього необхідно встановити не тільки частку учасників у зареєстрованому статутному капіталі, але й встановити мінімальний рівень прибутковості акцій вкладників для здійснення контролю за нарахуванням дивідендів без загрози порушення базових розрахунків за інноваційними та інвестиційними проектами.

Обліково-аналітична система в управлінні власним капіталом має забезпечувати:

- 1) надання інформації про зміну структури власного капіталу;
- 2) оцінку ефективності використання власного капіталу підприємства;
- 3) прийняття управлінських рішень щодо змін у власному капіталі.

Завдання, що ставляться перед системою бухгалтерського обліку і контролю використання власного капіталу підприємства, потребують виконання чіткої системи процедур з організації обліку власного капіталу.

Організація бухгалтерського обліку формування і змін власного капіталу має забезпечувати:

- оптимальний підхід до вибору методики обліку власного капіталу з урахуванням специфіки організаційно-правових форм підприємств;
- підготовку внутрішньої звітності про показники власного капіталу в частині визначення вимог до методики її підготовки з метою ефективного інформаційного забезпечення прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень на основі різних розрізів інформації для ефективного управління фінансовим станом підприємства;
- формування облікової політики на основі оцінки ефективності використання власного капіталу шляхом виділення напрямів її здійснення з урахуванням впливу організаційно-правових форм підприємств і дивідендної політики;
- механізм формування аналітичної інформації про складові власного капіталу для задоволення запитів управлінського персоналу та зацікавлених осіб;
- достовірність та своєчасність інформації про зміни в складових власного капіталу підприємства

для ефективного управління джерелами фінансування майна підприємства, раціонального його використання і виконання статутних вимог.

Перша з названих задач організації обліку капіталу частково вирішується завдяки внесенню змін до Інструкції № 291 про використання Плану рахунків бухгалтерського обліку і запровадження ознаки реєстрації капіталу підприємства. Так, уведено субрахунки 401-403 для відображення зареєстрованого капіталу і субрахунок 404 для відображення незареєстрованого капіталу акціонерними товариствами після їх оголошення та до внесення змін в установчі документи. Ми вважаємо, що вже на етапі відображення в обліку зареєстрованого капіталу з дебету субрахунку 404 у кредит субрахунків 401-403 потрібно використовувати моніторинг обраної дивідендної політики, оскільки, за теорією Модільяні, вкладники уже з цього моменту очікують отримання економічних вигод. Прибуток є фінансовим результатом використання залучених активів інвесторів і може оцінюватися як ефективність використання інвестицій.

Саме ефективність або неефективність управління капіталом складає найбільші ризики інвесторів. Зовсім інша справа – ризики фірми щодо структури і напрямів діяльності і використання капіталу. Тому при виборі облікової політики підприємства потрібно враховувати не тільки дольову участь акціонерів, види акцій, але і вартість підприємства як таку залежну і доволі мінливу категорію, що може бути відображена у вигляді економіко-математичної моделі з багатьма різноспрямованими векторами факторних ознак. Побудова такої моделі дозволить визначити вартість факторів структурних впливів і на цій основі підійти до обрання дивідендної політики фірми.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити такі висновки. Корпорація має заздалегідь визначити та сформувати власну дивідендну політику і дотримуватися її положень у своїй подальшій діяльності, адже раціонально сформована дивідендна політика є невід'ємною частиною стратегії розподілу прибутку корпорації та однією із форм управління прибутком і впливу на найважливіші показники ефективності діяльності.

Пошук ефективної моделі управління капіталом потрібно вважати відправним моментом форму-

вання і постійного моніторингу облікової політики підприємств. Організація бухгалтерського обліку формування і змін власного капіталу повинна відповідати обраній підприємством облікової політиці. Облікова політика підприємства у частині управління капіталом і дивідендної політики зокрема повинна: по-перше, відповідати чітким критеріям і визначати обраний підприємством підхід; по-друге, вона має містити опис методів бухгалтерської оцінки та інструментів бухгалтерського обліку щодо відображення операцій з капіталом у системі бухгалтерських рахунків та у фінансових звітах підприємства.

Застосування викладених пропозицій сприятиме розвитку методики бухгалтерського обліку операцій з власним капіталом та підвищить варіативність методів планування джерел фінансування господарської діяльності підприємства на основі обліково-аналітичної інформації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2004. – 776 с.
2. За даними фінансової звітності підприємств, розміщеної на сайтах www.smida.gov.ua, www.stockmarket.gov.ua.
3. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій : підручник / В.М. Суторміна. – К. : КНЕУ, 2004. – 566 с.
4. Бобяк А.П. Проблеми обліку власного капіталу в ринкових умовах / А.П. Бобяк // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. Випуск 1(6). – К. : Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2011. – С. 15-23.
5. Іонін Є.Є. Аналітичне підґрунтя забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання / Є.Є. Іонін, А.Г. Беспалова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», випуск 27. – 2014. – С. 126-131.
6. Кучеренко Т. Принцип превалювання сутності над формою у фінансовій звітності / Т. Кучеренко // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 7. – № 2. – С. 103-113.
7. Приймак І.І. Дивідендна політика як стратегія підприємства у сфері розподілу прибутку / І.І. Приймак, М.М. Байдала // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 62-75.
8. Стельмах М. Дивідендна політика: зарубіжний корпоративний досвід і українські реалії / М. Стельмах // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 202-205.
9. Пігуль Н.Г. Дивідендна політика як складова сучасної моделі корпоративного розвитку / Н.Г. Пігуль ; дисертація на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. – Суми : Українська академія банківської справи, 2002. – 214 с.